

1.POSTOPEK VPISA V SODNI REGISTER ureja uredba o vpisih v sodni register, ki določa kaj vse potrebujemo za vpis in kaj je potrebno vpisati. Obstajajo tudi določeni papirni in računalniški obrazci. Vsi vpisi so obvestilni oz. Deklarativni, kar pomeni, da ugotavljajo že obstoječe pravno razmerje, nekateri pa so tudi konstitutivni, kar pomeni da se z vpisom gospodarske družbe v sodni register uveljavi nova pravna situacija.

2.GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ureja zakon o gospodarskih javnih službah, praviloma se opravljajo v javnih podjetjih. Država uresničuje obveznost, da se dejavnosti realizirajo. Gospodarski javni zavodi so neprofitne organizacije, ki so pogoj za delovanje gospodarstva (komunala). Gjs se pojavljajo tudi z udeležbo zasebnega sektorja, pogoji in pravila pa so določeni po koncesijski pogodbi. Poznamo tudi zasebne zavode, ki jih ne ustanovi država ampak zasebnik.

3.KONFLIKTI se rešujejo po sodni poti, glede na sedež in vrsto spora ločimo krajevno in stvarno pristojnost. Pri nas poznamo dvostopenjski sistem razsojanja, ker je sodna pot izredno dolga (tudi drugje vsaj 2 leti). Ravno zaradi tega je bolje, če nam uspe spor rešiti mimo sodišča, npr. Preko častnega razsodišča gospodarske zbornice, ko gre za spore med podjetji npr. Zaradi nelojalne konkurence.

4.ARBITRAŽNO RAZSOJANJE je postopek mimo sodišč, prinaša nam veliko prednosti. Poznamo dve vrsti arbitraž in sicer *stalne*, ki delujejo stalno in so ustanovljene z aktom in *ad hoc arbitraže*, ki delujejo v konkretnem primeru, vsaka stranka imenuje arbitra, onadva pa skupaj določita predsednika, vsi trije pa potem odločajo o sporu. Ta postopek je hitrejši od sodnega ker gre samo za en spor, ker stranke lahko same odločajo o postopku in arbitre

5.TRG je prostor, kjer se srečujeta povpraševanje in ponudba. Pomeni sredstvo preko katerega se uresničuje menjava blago – denar – blago, kar imenujemo tržni sistem, lahko pa menjava poteka preko planskega sistema. Trg je okolje identično naravi, kajti gre za preživetje, slabi propadajo, dobri se ohranjajo (na trgu kot v naravi deluje selekcija). Delovanje tržnega sistema je garancija za delovanje sistema. Trg je za podjetja boj za preživetje, ki je na svetovnem trgu še toliko hujši. Pravo ureja trg, razmerja na trgu in varuje njegovo delovanje.

6.NACIONALNI TRG je gospodarsko in geografsko zaokrožen sistem, pokriva se z nacionalnimi mejami. Vsi gospodarski subjekti so enakopravni, pretok blaga, storitev, kapitala in delovne sile je prost. Znotraj veljajo določeni družbeno ekonomski odnosi. Nacionalni trg pomeni tudi celovitost odnosov med podjetji in potrošniki. Nacionalni trg ima monetarni in devizni sistem, kar pomeni da ima svojo valuto in menjalna razmerja. Včasih ni deloval v selekcijski funkciji, danes pa je drugače.

7.POSLOVNE SKRIVNOSTI podjetje mora stremeti k izboljšavam in novostim, kar pa skrivajo pred drugimi in to so poslovne skrivnosti, ki so subjektivno gledano vsi podatki, ki jih zato določi podjetje, objektivno pa je poslovna skrivnost podatek, ki bi povzročil škodo, če bi ga dobila konkurenca. Naš zakon upošteva oba kriterija.

8.KONCENTRACIJA PODJETIJ: gre za združitve konkurenčnih podjetij. Ena ali več oseb nadzoruje več podjetij preko lastninskih deležev ali preko nakupa vrednostnih papirjev. Ko dva ali več podjetij ustvarijo eno skupno, preko katerega skupaj poslujejo in tako izničijo konkurenco, je to potrebno priglasiti uradu za varstvo konkurence. Zakon določa minimalni obseg prometa teh podjetij, in če njihov promet presega 8 milijonov, je prijava obvezna. Uradu je dano več proste presoje, da pretehta elemente koncentracije in njihove posledice za trg. Zoper vsako sodno odločitev vlja pravno varstvo.

9.NELOJALNA KONKURENCA za trg je konkurenca pomembna, biti pa mora korektna. Zakon govori o oblikah nelojalne konkurence, pri čemer gre za dejanja, ki jih podjetja storijo v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji, ki povzročijo škodo drugim udeležencem na trgu, ki povzročijo zmedo zaradi oznak proizvodov (zamenjava ponaredek in originala), pri napakah blaga, pri neizpolnjevanju pogodbenih obveznosti, pri oglaševanju navideznih razprodaj, pri obljubljanju nagrad ali pri dajanju daril, ki niso v razmerju s kupljenim blagom.

10.SUBVENCIONIRANI UVOZ: tuje podjetje uniči konkurenco tako, da prodaja izdelke po cenah, ki ne pokrivajo stroškov, potem pa cene povišajo. Prej mu domača država pokriva izgubo, da mi omogoči prodor. (sfrj). Trg in država v kateri se prodaja pa se morata zaščititi z višjimi carinami, ki to dogajanje izničijo.

11.VARSTVO POTROŠNIKOV: vseskozi je v trgovanju veljalo načelo *caveat emptor* (pazi potrošnik), ki opozarja naj pazi kaj kupuje, kajti celotno breme nosi sam. Dandanes so proizvodi in oznake tako zapletene, da še »strokovnjak« ni sposoben oceniti kaj je dobro in kaj ne. Veliko blaga je vakumsko pakirano, tako, da ocena kvalitete ni možna, dokler izdelka ne kupiš in odpreš. Potrošnika brani država z

posebnim zakonom, pa tudi potrošniki sami se organizirajo v zvezo potrošnikov, na katere kritike so proizvajalci precej občutljivi.

12.ZAKON POTROŠNIKOV od proizvajalcev zahteva:

- Odgovornost proizvajalca za izdelek, ki mora biti varen če ni drugače določeno 10 let od dneva, ko je na trgu. Proizvajalec tega ne more obiti,
- Oglaševanje za izdelek ne sme biti zavajajoče in nedostojno, biti pa mora v slovenskem jeziku,
- Proizvajalec mora zagotoviti brezhibno delovanje z izdajo garancijskega lista, izdati tehnično navodilo v slovenskem jeziku in seznam pooblaščenih servisov,
- Proizvajalec je dolžan zagotoviti popravilo in servisiranje izdelka,
- Po končanju proizvodnje izdelka je dolžan še 10 let zagotavljati rezervne dele,
- Prodajalec vpiše naše podatke v že spisano pogodbo, v kateri ne smejo biti nepošteni pogoji, proizvajalec ne more odstopiti od pogodbe, določena mora biti cena, proizvajalec ne more izključiti odgovornosti za škodo, določen mora biti rok za povračilo,
- Pravico potrošnika, da lahko zahteva od podjetja da kupljeno blago z napako zamenja, popravi napako, povrne znesek ali zniža ceno (pisni odgovor na vse zahteve v 8 dneh),
- Ko gre za posebne oblike prodaje (po pošti, od vrat do vrat) ima potrošnik pravico v 8 dneh zavrniti pogodbo in zahtevati kupnino, proizvajalec je dolžan to storiti v 15 dneh po prejemu sporočila, če ne plača v 30 dneh se določi kazen v znesku 10% kupnine za vsakih do 30 dni.

13.ZUNANJE TRGOVINSKO POSLOVANJE: gre za uvoz in izvoz blaga, poznamo pa tri režime trgovanja in sicer:

- Režim prosto:blago se prosto uvaža in izvaža,
- Režim količinskih vrednosti (kontigentov): v naprej določenih mejah (nafta, kava),
- Režim dovoljenj: trgovanje s soglasjem določenega urada (umetnine, plemenite kovine).

14.EU IMA EVROPSKI PARLAMENT šteje 626 članov, pri sestavi velja princip, da imajo velike države več predstavnikov. Njegove pristojnosti so bistveno drugačne, nima zakonodajne funkcije, sicer sodeluje pri zakonodaji, vendar ne sprejema sklepov. Predstavljal naj bi glas naroda in politik posameznih držav.

15.MINISTRSKI SVET je eden najpomembnejših, ker ima zakonodajno funkcijo. Sestavljajo ga različni ministri oz. Sekretarji držav članic, kajti obravnava različne teme. V bistvu je neka vlada, uprava eu pripravlja vse zanjo, skrbi za izvajanje sprejetih sklepov. Za vsak predlagan zakon pošlje eu osnutek parlamentu in ministrskemu svetu in če da parlament zeleno luč ni potrebno, da je ministrski svet soglasen, če pa je parlament proti, pa mora biti.

16.EVROPSKI SVET je najpomembneši, sestavljajo ga predstavniki (predsedniki) držav članic, torej šteje 15 članov. Sestaja se vsakih 6 mesecev in na to obdobje se tudi vrstijo mandati vodenja. Sprejema najpomembnejše politične odločitve.

17.PODJETJE je tipičen gospodarski subjekt v tržnem gospodarstvu, ki ima lasten razvoj iz obrtnega načina produciranja v manufakturo, kjer že gre za delitev dela, za razliko od prej, ko je eden naredil celoten izdelek. Znotraj podjetij se razvijajo določeni odnosi, v blagovno tržnem gospodarstvu pa igra pomembno vlogo lastnina, ki je po meščanski teoriji odnos človeka do stvari, po marksistični pa odnos med ljudmi glede stvari. Različne znanosti ta odnos različno interpretirajo; za ekonomiste je bistveno prisvajanje, za pravnike pa je odnos, ko pravo nekomu izroča neke pravice oz. Lastnost lastnine (lastnik jabolka je lastnik zemlje, kjer raste jabolana, ekonomski lastnik pa je tisti, ki ga pobere). Pravni lastnik podjetja je vpisan v sodni register, ekonomski lastniki pa so družbeniki in pa seveda država. Bistvo lastnine je v oblasti, kajti z izgubljanjem lastnine se izgublja tudi ekonomska moč.

18.TEORIJA NAMEMBNEGA PREMOŽENJA: pravo podjetje razume kot premoženje, kajti njegov lastnik je del svojega premoženja namenil podjetniški dejavnosti in tako je istočasno lastnik in podjetnik (vloži, vodi delovni proces, proda izdelek, dobiček pa je nagrada za njegov riziko. Delavec je blago oz. Sredstvo. Subjekt pravnih razmerij je lastnik, ki tudi vstopa v pravna razmerja (kot podjetnik), podjetje pa je objekt. Razvija se trg, ponudba, konkurenca, borba za obstanek na trgu..., in tako podjetje ni več seštevek sredstev, kajti njegova vrednost je odvisna od njegovega položaja na trgu, torej podjetje ni več samo premoženje.

19.TEORIJA INSTITUCIALIZACIJE:podjetje je neka svoja institucija , ločena od lastnikov in z lastnimi interesi. Do tega pride z osamosvajanjem podjetja od lastnikov. Ko novi lastniki niso sposobni voditi podjetja (dediči), se uveljavi nova struktura. Vodilni strokovni delavci vodijo podjetje, kajti za to je potrebno znanje, večinoma pa je potrebno več oseb, ki se spoznajo na stroko in tako se oblikuje skupina vodilnega osebja (management), ki je odgovorna lastnikom, čeprav nastopa proti njim v korist podjetja. Lastniki jih tudi postavljajo in razrešujejo. Dobiček je odvisen od trga in uspeha z investiranjem, za kar gredo sredstva iz

dobička. Podjetje začne delovati kot samostojna tvorba z lastnimi cilji in pravili. To je obdobje nastanka kapitalskih družb. Pravo podjetje priznava kot pravni subjekt (prizna mu pravno subjektiviteto).

20. TEORIJA O PODJETJU KOT INTERESNI SKUPNOSTI: ta teorija je zlasti uveljavljena v ameriški pravni teoriji. Podjetje je sistem interesov (lastnik, delavci, kupci...), in ko so le ti usklajeni, podjetje najbolje deluje. Problem pa je, ker je ključni element lastnina. O pojmu podjetja je bilo veliko prerekanj med teoretiki. Je subjekt, ki producira in proizvod ponuja na trgu, ustanovljeno pa je za ustvarjanje dobička. Korporacije so lahko tudi nepridobitne, podjetja pa ne, kajti če ni ustanovljeno za pridobitno dejavnost, je to lahko npr. Zavod, nikakor pa ne more biti podjetje. Širše gledano bi se pravni vidik podjetja lahko skladal z ekonomskim vidikom (pridobitna organizacija, ki nastopa na trgu), ožje gledano pa je podjetje premoženje, organizacijska oblika, ki uresničuje cilj zaradi katerega je bilo ustanovljeno. Podjetje lahko predstavlja samostojni podjetnik posameznik, ali pa družba.

21. DRUŽBA je skupina dveh ali več oseb, ki organizira svoje podjetje. Poznamo več vrst družb:

22. PO KRITERIJU STATUSA DRUŽBENIKOV LOČIMO OSEBNE IN KAPITALSKE DRUŽBE.

Osebnost: družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.), Komanditna družba (k.d.), tiha družba (t.d.).

Poudarek je na osebah, družbeniki imajo primarno vlogo, za obveznosti družbe odgovarjajo z svojim premoženjem, tudi aktivno delujejo v družbah, torej družbo vodijo in zastopajo, ter vodijo proizvodni proces. Nekatere pravni sistemi osebnih družb ne priznajo kot pravne osebe, ampak ta status dodelijo družbenikom.

Kapitalske: - družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.), - delniška družba (d.d.), - komanditna delniška družba (k.d.d.). Poudarek je na osamosvojenem kapitalu. Nastopajo kot subjekt, kapital ima lastnosti oseb (personificiran kapital). Položaj družbenikov je sekundaren, za obveznosti družbe ne odgovarjajo, ne vodijo proizvodnega procesa. Funkcije, ki jih imajo v osebnih družbeniki imajo tu posamezni organi.

23. POZNAME TRI SISTEME NASTAJANJA DRUŽB:

- Normativni sistem: prevladuje v Evropi, podjetje lahko ustanovi vsak, ki zadosti zahtevam zakona o gospodarskih družbah.
- Koncesijski sistem: je starejši, razvil se je v Angliji, ko je družba lahko nastala, če je dobila soglasje vladarja. Torej za ta način je potrebno soglasje državnega organa. Pri nas se po tem sistemu ustanovljajo banke (soglasje banke Slovenije). Je najstrožji.
- Kombiniran sistem: gre za elemente enega in drugega, ko ustanovitelji zadostijo vsem pogojem potrebujejo še soglasje. Ta sistem je po prejšnjem obrtnem zakonu veljal za obrtnike. Državni organ je soglasje dolžan dati, če so seveda izpolnjeni vsi pogoji.

Naš pravni sistem je postal že bolj liberalen, kajti po novem lahko tudi tujec pri nas ustanovi podjetje. Za ustanovitev družbe sta potrebna najmanj 2 družbenika, za d.d. jih je potrebno najmanj 5, za d.o.o. pa jih je lahko največ 50. Za kapitalske družbe je predpisan minimalni ustanovitveni kapital, kar pa ne velja za osebnost.

24. POSTOPEK USTANAVLJANJA: ustanovitelji morajo sprejeti ustanovitveni akt, družbeno pogodbo ali statut (d.d., k.d.d.). Pogodba opredeljuje statusne značilnosti družbe, kot so firma, sedež, pravna kontinuiteta, kdo je ustanovitelj, njegove pravice in dolžnosti, čas trajanja družbe.... Pri osebnih obličinah (forma) ni predpisana pri kapitalskih pa je.

25. STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB: gre za razpravo o stvareh, ki karakterizirajo podjetje, to pa so: firma, dejavnost, sedež, pravna subjektiviteta in odgovornost.

26. DEJAVNOST: zakon ne definira, pravna teorija jo praviloma sploh ne ureja. Pomembna je za ugotovitev oz. opredelitev ciljev organizacije in namena ustanovitve. Je zavestno delovanje družbe za doseg ciljev, zaradi katerih je bila družba ustanovljena. Zaradi velikega števila, jih v teoriji, zaradi statističnih evidenc poskušamo grupirati (klasifikacija dejavnost): glede na področje po črkah, potem pa skupine, številke in razrede (a1234). Razvrščanje v gospodarske in negospodarske ni več smiselno. Vsako podjetje lahko opravlja katerokoli dejavnost, če le izpolnjuje pogoje, ki jih delimo na splošne in posebne. Pogoji se ugotavljajo preden začnemo upravljati in ne ob ustanovitvi.

27. SPLOŠNI: potrebna je ustrezna statusna organizacija, naša dejavnost mora biti registrirana, torej podjetje sme opravljati le tiste dejavnosti, ki so vpisane v sodni register. Zato da se zavaruje dobro tretje stranke, pa posel registriran preko dejavnosti velja, čeprav je nezakonit, torej veljajo sankcije za podjetje.

28. POSEBNI: so različni glede na vrsto dejavnosti, in sicer tehnični (prostor, opremljenost, dostopnost), higienski, kadrovski, sanitarni. Te posebne pogoje ugotavljajo posebni inšpekcijski organi, na podlagi njihovih ugotovitev pa upravni organ izda odločbo o opravljanju dejavnosti. Dejavnost lahko tudi spremenimo ali dodamo, vse spremembe pa moramo zapisati v sodni register.

29. SEDEŽ: opredeljen mora biti že v ustanovitvenem aktu. Lahko je v kraju, kjer se opravlja dejavnost družbe ali pa v kraju, kjer opravlja dejavnost vodstvo podjetja. Na sedež se veže vrsta pravnih posledic (naše/tuje podjetje => sodna pristojnost). Sedež je naveden na poslovnih listinah, iz katerih nas poslovni partnerji lahko najdejo.

30. FIRMA: ime podjetja (latinski izvor: podpisati). Po starem izvoru gre za podpis lastnika, pravno pa je znak prepoznavanje podjetja. Ima tudi velik ekonomski pomen in ekonomsko vrednost. Vredna je toliko, kolikor jo potrošniki poznajo.

Po zakonu jo sestavljajo 3 obvezne sestavine, in sicer ime (pri osebnih ime vsaj enega družbenika, pri kapitalskih pa so to bolj splošni pojmi, npr. Geografski), navedba dejavnosti (pojem, ki se skuša čim bolj približati prevladujoči dejavnosti, npr. Trgovska dejavnost, mlekarna...), oznaka tipa družbe s kraticami (d.n.o., K.d., T.d., Giz (gospodarsko interesno združenje), dvz (družba za vzajemno zavarovanje)...). Neobvezne sestavine so logotipi, črke, znaki risbe, in oznaka pripadnosti neki skupini podjetij.

31. NAČELA FIRME: NAČELO RESNIČNOSTI: zahteva, da mora firma odražati dejansko stanje, ne sme zavajati. Načelo enotnosti: je pomembno pri gospodarskih družbah, ki jih sestavlja več delov, ki imajo lahko svoja imena, varstvo pa ima le firma, pa tudi v pravnem prometu morajo nastopati v kombinaciji s firmo. Načelo uporabe: ime je potrebno uporabljati, navedena mora biti na vseh listinah. Načelo izključnosti: ko jo vpišemo v sodni register izključimo vse ostale, da bi jo uporabljali. Načelo spremenljivosti: firma se lahko tudi spreminja, predvsem pri osebnih družbah, ko je ime družbenika v imenu (ob izstopu ali ob smrti lahko dediči v 3 mesecih zahtevajo izbris imena iz sodnega registra. Načelo trajnosti: pri nas ne velja, družbe, ki slabo poslujejo jim to ni v interesu.

32. ZASTOPANJE pomeni prevzemati pravice in obveznosti družbe, kar pa sme samo zastopnik, ne pa predstavnik, družba se ne more zastopati brez zastopnikov. Zastopniki so zakonsko določeni in veljajo za zakonite zastopnike. Pri osebnih družbah so to družbeniki sami, kdo in kako pa je odvisno od pogodbe ali dogovora. Če je zastopnikov več je zastopanje lahko posamično, ki pomeni, da je vsakdo sposoben sprejemati pravne posle, pravice in obveznosti, ali pa skupno, v katerem lahko posle sprejemajo vsi skupaj (pogodba je veljavna le, če jo podpišejo vsi).. Pri kapitalskih družbah pa je pri d.d. Zakonit zastopnik uprava, pri d.o.o. Pa poslovodja. Poleg zakonitih zastopnikov pa obstajajo še pooblaščenca. Nihče ne more prenesti na drugega več pooblastil, kot jih ima sam. **33. prokurist** je posebne vrste zastopnik, je oseba velikega zaupanja, ima najširša pooblastila, ki nimajo omejitev. Lahko sklepa vse vrste pravnih poslov, ne more pa obremeniti oz. Odkujiti nepremičnin (zemljišča, stavbe). Prokuro podeli podjetnik sam, lahko družbeniki, pri kapitalskih pa nek organ družbe, ki je določen v statutu. Prokuro lahko podelimo enemu ali večim, lahko je skupna ali posamična, lahko pa jo tudi vsak trenutek odvzamemo. Vpisuje se tudi v sodni register. Glede na množico poslov, ki potekajo tudi na daljavo, so se poleg špediterjev razvila tudi zastopniška podjetja, ki za družbe sklepajo posle.

34. SAMOSTOJNI PODJETNIK POSAMEZNIK (S.P.) V prejšnjem sistemu zasebnik ni mogel nastopati, obstajali pa sta dve izjemi, in sicer na področju kmetijstva in obrti, ko je bilo delo s privatnimi sredstvi sicer dopustno vendar omejeno (v kmetijstvu pod 10 ha obdelovalne zemlje, v obrtništvu pa omejeno število zaposlenih). Novi obrtni zakon obrt opredeljuje kot dejavnost in ne več kot statusno obliko in tako obrtnikov ni več. Obrtna dejavnost je ostala, opravlja jo lahko katerikoli gospodarski subjekt, če le izpolnjuje zakonsko določene pogoje (znanje, obrtno dovoljenje), ker pa gre za posameznika je to samostojni podjetnik. Bistven je način produciranja, kajti izdelek se dokončno izdela. Podjetnik ni v ničemer omejen, lahko zaposli neomejeno število ljudi. Subjekt je sp kot fo, njegovo podjetje pa je objekt. Sam vstopa v pravna razmerja, njegovo premoženje obravnavamo kot celoto in tako odgovarja z vsem svojim premoženjem. Lahko se organizira na več načinov (majhen, srednji, velik). Pravo poskuša privilegirati predvsem male podjetnike (najbolj inovativni), vendarle pa morajo obstajati tudi druge oblike. Mala podjetja so tudi najbolj rizična, velika pa so sicer bolj stabilna, posledice ob propadu pa so toliko hujše. Mali podjetnik začetek svoje dejavnosti najprej prijavi na davkariji v poseben vpisnik malih podjetnikov, ko se upravni organ odloči, da kandidat izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti. Za srednje in velike pa veljajo enaka pravila kot za gospodarske družbe, vpis v sodni register. Mali vodi enostavno knjigovodstvo, velik in srednji pa dvostavno. V primeru smrti s.p. Lahko dedič vstopi v podjetje in nadaljuje zapustnikovo podjetje, ko pa je dedičev več, lahko skupaj podjetje preustanovijo v gospodarsko družbo, ali pa eden izplača ostale in ostane s.p..do prenehanja lahko pride ob opustitvi dejavnosti (upniki morajo biti obveščeni 3 mesece prej), ta rok velja tudi če se s.p. Odloči, da bo svoje podjetje vložil v gospodarsko družbo, upniki pa lahko zahtevajo dodatno zavarovanje, četudi še vedno velja popolna odgovornost z vsem svojim premoženjem.

35. DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO (D.N.O) njeni zametki so že ob koncu srednjega veka, nastanek pa je povezan z razmakom trgovine, torej že v 12. Stol. 1807 francija sprejme trgovski zakon in določi posamezne družbe. D.n.o. Je osebna družba, obstajata dva ali več družbenikov, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svoji premoženjem. Nastane z ustanovitvenim aktom med družbeniki, velja pa načelo pogodbene svobode, ki družbenikom dopušča, da svobodno oblikujejo vsebino pogodbe, torej se

lahko dogovorijo drugače kot določa zakon. Določbe razmerij med družbeniki so dispozitivne, kar pomeni, da se lahko uredijo, če zakon še ne velja. Obstajajo tudi določene kogentne (obvezujoče) norme, npr. Pri vprašanju odgovornosti do tretjih oseb. Zakon ne zahteva ustanovitvenega kapitala, družbeniki pa ga zapišejo in določijo deleže, če pa tega ne storijo so deleži enaki. Kapital družbe se oblikuje z vplačili družbenikov v denarju ali s stvarnimi vložki, pri katerih je potrebno ovrednotenje ali pa z vložki v pravicah (patenti, licence, opravljeno delo (pripelje stranko)).

36.OBVEZNOSTI DRUŽBENIKOV: osnovna obveza je vplačilo deleža, če družbenik zamuja z vplačilom se lahko zahtevajo tudi obresti. Poročati morajo o vseh opravljenih poslih, imajo pa tudi dolžnost skrbnega ravnanja, ki določa, da morajo v družbenih zadevah ravnati kot v lastnih. Vsa plačila prejeta za družbo morajo vplačati v njeno blagajno.

37.PRAVICE DRUŽBENIKOV: imajo pravico do poslovanja, torej imajo pravico voditi delovni proces, lahko pa se dogovorijo, da to zaupajo samo določenim ali enemu, s tem pa jo ostali izgubijo, odvzamejo jo lahko samo po sodni poti. Vsak lahko kadarkoli vpogleda v poslovne knjige in listine družbe, kar je pravica za nadzor nad poslovanjem. Pravico do dobička določa, da se dobiček deli na dva dela, prve se deli v višini 5% njegovega kapitalskega deleža (5% je tudi običajen donos), drugi pa se deli po enakih delih (princip dela in ne kapitala). Zakon predvideva, da se dobiček ne izplača, ampak se vpiše k kapitalskemu deležu. Vsakdo si lahko kadarkoli med poslovnim letom iz blagajne izplača 5% svojega kapitalskega deleža, če ne ogroža podjetja. V primeru izgube se ta delež zmanjšuje.

38.PРАВNA RAZMERJA DRUŽBENIKOV DO TRETJIH OSEB: zastopanje je dispozitivno, torej imajo pravico vsi ali je to eden ali več pa je stvar pogodbe, odvzamemo pa jo s sodno potjo. D.n.o. Odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbeniki pa so subsidiarno odgovorni (najprej družba), med družbeniki pa velja solidarna odgovornost.

39.DRUŽBA LAHKO PRENEHA: če poteče čas, za katerega je bila ustanovljena, sicer pa je večinoma ustanovljena za nedoločen čas. Posameznik lahko izstopi, če najmanj šest mesecev prej napove odstop, vendar pa lahko izstopi le ob koncu poslovnega leta. Družbenik lahko s tožbo zahteva prenehanje družbe, če dokaže da obstaja utemeljen razlog, če pa ostali dokažejo, da krši pogodbo in škodi družbi, le to lahko pripelje do njegove izključitve. V primeri smrti družbenika so dediči dolžni obvestiti ostale in so dolžni opravljati posle, da ne nastane škoda za družbo. Dediči lahko vstopijo v družbo in uveljavljajo svoje pravice, ali pa zahtevajo izplačilo deleža, ali pa se zahtevajo, da se njihov položaj spremeni v položaj komanditista. Delež izločenega družbenika priraste k družbenemu premoženju ostalih, izločenega pa je potrebno izplačati po tržni vrednosti. Družba lahko preneha tudi če število družbenikov pade pod dva, edini, ki ostane pa lahko v enem letu pridobi nove družbenike, ali pa se prekvalificira v s.p.. Prenehanje družbe gre po postopku, začne pa se lahko tudi s stečajem.

40.TERJATVE DO DRUŽBENIKOV zastarajo po petih letih, kar pomeni, da so družbeniki odgovorni še 5 let po prenehanju družbe.

41.TIHA DRUŽBA (T.D.) je nastala kot posledica razmerja, ko nekdo vlaga kapitalski delež (ne kot posojilo) s ciljem, da bo udeležen pri dobičku. Ob koncu srednjega veka trgovanje ni bila častno delo, kar pa je pripeljalo do anonimnega vlaganja kapitala. Je osebna družba. Nastane s pogodbo, s katero tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetje drugega, dobi pravico udeležbe na dobičku. Družba v katero se vlaga je nosilna, in v bistvu gre za razmerje med njo in tihim podjetnikom (ena d.o.o. Z vsakim tihim družbenikom sklene novo t.d.). Je predvsem družba navznoter, kajti navzven se zanjo ne ve. Je edina med družbami, ki ni po, ne more nastopati v pravnem prometu, nima svoje firme in tako ni vpisna v sodni register, v pravna razmerja pa vstopa nosilna družba. Tihi družbenik nosi tudi posledice poslovanja, ima podobne pravice kot komanditist v k.d.. Za razliko od k.d., Ko neizplačani delež lahko pomeni povečanje osnovnega deleža, se tihemu družbeniku dobiček vedno izplača. Tihi družbenik ne odgovarja v primeru stečajnega postopka, če pa še ni vplačal svojega deleža, je to dolg nosilni družbi. Razlog za prenehanje je pretečen čas, dogovor, opustitev dejavnosti, smrt ali prenehanja nosilca t.d., Odpoved tihega družbenika ali stečaj.

42.KOMANDITNA DRUŽBA (K.D.) je nastala kot posledica razmerja, ko nekdo vlaga kapitalski delež (ne kot posojilo) s ciljem, da bo udeležen pri dobičku. Začetki so v času razvoja trgovine, ko ima Italija razvito pomorsko trgovino z Indijo. Je osebna družba dveh ali več-ih družbenikov, od katerih vsaj eden odgovarja z vsem svojim premoženjem (komplementar – pomorščak) in vsaj eden, ki za obveznosti ne odgovarja (komanditist – vlagatelj). Nastane s pogodbo, v kateri je določen osnovni kapital, opredelijo se deleži, razmerja pa niso pomembna. Če je komplementarjev več, veljajo ista načela kot med družbeniki v d.n.o.. Posle vodijo komplementarji, komanditisti se vanje ne vtikajo, komplementarji so tudi zakoniti zastopniki, komanditistu pa se lahko podeli pooblastilo ali celo prokuro, ne more pa nastopati kot družbenik, kajti to bi vodilo v odgovornost. Dobiček se deli v višini 5% glede na nominalno vrednost vloženega kapitala, ostalo pa neglede na vložen kapital. Iz blagajne družbe lahko med poslovnim letom dviga samo komplementar, ob letu pa si ga lahko izplača ali pa ga pusti za naprej. Tudi izguba se deli, npr. Če je komanditistov delež

100% in pade na 70%, se ga ne izplačuje, dokler ne preseže nominirane vrednosti. Komplementar je neomejeno subsidiarno odgovoren, če pa jih je več, med njimi velja neomejena solidarna odgovornost. Omejena subsidiarna odgovornost komanditista nastopi v višini še ne vplačanega deleža, z vplačanim pa odgovarja že prej, ker je tisto že denar družbe, ki odgovarja najprej. Če pa je njegov delež že vplačan, se upniki nanj ne morejo več obračati. Smrt komanditista ni razlog za prenehanje družbe, smrt komplementarja pa je lahko.

43.DVOJNA KOMANDITNA DRUŽBA gre za družbo v družbi, ko se kot edini komplementar pojavi družba, ki nima osebno odgovornih družbenikov (d.o.o. ali d.d.). Zakon to dovoljuje, vendarle pa taka družba ne more naprej ustanavljati. Zakon dovoljuje ustanovitev d.o.o., ki se pojavi kot komplementar v k.d. In se tako izogne osebni odgovornosti. Na poslovnih listinah morajo biti navedena imena poslovodij oz. članov uprave pri d.d.. Podobna situacija je lahko tudi pri d.n.o., če dve d.d. ustanovita tretjo d.n.o.

44.KAPITALSKE DRUŽBE časovno so nastale kasneje kot osebne, razmah pa je bil v 19. Stol., Razcvet pa v 20. Stol.. Pomenijo premik v razvoju kapitalizma.

45.VREDNOSTNI PAPIRJI ločimo javne, izdaja jih država in zasebne, izdajajo jih gospodarske družbe. Po času dospelosti ločimo kratkoročni (rok zapadlosti do 1 leta) in dolgoročne vrednostne papirje. Po vsebini pravic, ki jih prinašajo ločimo lastninske in dolžniške. Dolžniški oz. oblegijski so tisti, pri katerih velja obveza izdajatelja, ki se obveže, da bo izpolnil, kar je napisano (obveznice, menice, čeki...). Lastniške delimo na korporacijske oz. članske (delnice) in vrednostne papirje s stvarno pravnimi pravicami, pri katerih je pravica na stvareh, npr. Skladiščnica (izda jo podjetje, ki blago sprejme v hrambo, blago se z njo izdaja ne glede na lastništvo, ker se imetnika papirja smatra za lastnika stvari).

46.OBVEZNICA: gre za zbiranje prostih finančnih sredstev. Izdajatelj se obveže, da denar vrne in plača obresti, ki so večje kot bančne. Za izpolnitev odgovarja samo izdajatelj in tako v bistvu ni garancije, razen če gre za državne obveznice. Večje ko so obljubljeni obresti, bolj je posel rizkanten.

47.DELNICA: gre za zbiranje prostih finančnih sredstev. Za razliko od obveznice nam izdajatelj vložnega denarja ne vrne, kajti kapital se trajno prenese na kapital d.d.. Delničar ni lastnik d.d., Je pa lastnik delnice, lastnik premoženja pa je družba (personificiran kapital). Delničarji imajo eno samo pomembno obveznost, da delnico, ki jo vpišejo tudi plačajo, kar se lahko časovno pokriva, ni pa nujno. Vpis je pomemben za nastanek d.d., Pred samim nastankom mora biti vplačano 25% kapitala, ostalo pa je določeno v statutu (kaducitetni postopek: v primeru zamude plačil, ti lahko delnico odvzamejo). Delnica je korporacijski članski papir, z nakupom postaneš član d.d. In s tem si pridobiš pravico biti obveščen in pravico do glasovanja. Obveščenost je manjša kot pri osebnih družbah, delničar nima neposrednega nadzora. Vse informacije delničarju posreduje uprava na skupščini, kajti uprava mora odgovarjati na vsa delničarjeva vprašanja, razen če informacija pomeni škodo za družbo. Premoženske pravice delničarjev so štiri. Pravica do razpolaganja z delnico pomeni, da lahko delnico prodamo (ne svoji d.d., Izjemoma le za določen čas in kapital) na organiziranem trgu vrednostnih papirjev (primarni: primarna prva emisija (banke), sekundarni: trg borze in terciarni: trguje se mimo borze). Na borzi se nastopa preko brokerjev, vrednost delnice je odvisna od povpraševanja, oz. Od poslovanja podjetja.

Pravica do dividend (delček na dobičku) nam daje pravico do izplačila dela dobička lahko pa se dobiček vložiti tudi v nov kapital.

Pravico do prednostnega nakupa novih emisij delnic, ne pa za stare delnice, s čimer se ohranja ravnovesje v odločanju.

Pravica do likvidacijskega deleža pomeni, da če gre d.d. V likvidacijo imajo nanjo pravico delničarji.

48.DELITEV DELNIC po obliki delimo imenske (ime lastnika je napisano na delnici) in prinosniške delnice. Za delnice je pomembna vnovčljivost, katero večjo imajo prinosniške (denar za delnico), pri imenskih pa je potrebna sprememba imena (indosament) na delnici. D.d. Ima knjigo delničarjev, v kateri so zapisani vsi lastniki imenskih delnic in ta zapis je potrebno spremeniti. Slabost prinosniških je v tem, da ne vemo kdo je član d.d., Kdo ima delnice v posesti, delničarji so lahko tudi konkurenti. Imenske omogočajo preglednost nad delničarji in zato so ponekod zakonsko zahtevane.

Po vsebini pravic, ki jih delnica prinaša ločimo navadne ali redne, ki prinašajo klasične pravice (do dividend, do odločanja) in prednostne, ki imajo prednost pred navadnimi, pri izplačilu dividend. Po kriteriju oddaje ločimo delnice prvega rodu (emisije), ki so izdane ob ustanovitvi in delnice kasnejših rodov. Delnice delimo tudi v razrede, istorazredne pa prinašajo enake pravice ne glede na rod.

49.DELNICA je vrednostni papir, ki je sestavljen iz 3 delov, in sicer plašča, kuponske pole in talona. Plašč predstavlja jedro, v katerem so zapisani pomembni podatki o d.d. In o delnici sami (razred, firma, sedež, vrednost emisije, nominalna vrednost, roki izplačila dividend, kraj in datum izdaje, številka delnice, odtisnjen podpis odgovorne osebe in ime, če je imenska). Kuponska pola je sestavljena iz kuponov, ki so namenjeni

izplačilu dividend, kajti z predložitvijo kupona dobimo dividende. Na podlagi talona uveljavimo pravico do nove kuponske pole.

50.DELNIŠKA DRUŽBA (D.D.) gre za zbiranje kapitala brez obveznosti vračila, v zameno pa se daje vrednostne papirje.

D.d. Je kapitalska družba, osnovni kapital je razdeljen na delnice, je pravna oseba, odgovarja za vse privzete obveznosti z vsem svojim premoženjem, delničarji pa ne odgovarjajo za obveznosti družbe. Osnovni kapital je izražen v številu delnic (nominalna vrednost x število delnic). Ob ustanovitvi je osnovni kapital enak premoženju, se ne spreminja, premoženje pa se, kajti njegovo povečanje je pričakovano, ni pa nujno (odvisno od poslovanja). Osnovni kapital je dolgovanje do družbenikov. Zakon predpisuje minimalno 5 ustanoviteljev, ki so istočasno lahko tudi delničarji. Ustanovitelji so lahko fo in po. Začrtajo bodočo družbo, pripravijo prvi pravni akt, ki je statut. Statut mora obvezno vsebovati ime in prebivališče oz. Firmo in sedež vsakega ustanovitelja, firmo in sedež družbe, dejavnost družbe, znesek osnovnega kapitala, nominalno vrednost delnic, število delnic vsake nominalne vrednosti, pri več razredih delnic tudi razred, ter število v razredu. V statutu je tudi zapisano ali se delnice glasijo na prinosnika ali ime, zapisano je število članov uprave in nadzornega sveta, če ga družba ima, ali akt v katerem se to število določi, oblika in način objav pomembnih za družbo oz. Za delničarje, čas trajanja družbe in način prenehanja družbe. Na podlagi statuta se izda sklep o izdaji delnic (izdaja, vpis, vplačilo), od tu dalje pa sta dve poti: sočasna ali simultana ustanovitev d.d., Ali postopna ali sukcesivna ustanovitev. Obstaja paket delnic za upravo, sodišče določi sodne revizorje. Z vpisom v sodni register družba pravno nastane.

Skupščina sprejme statut, imenuje nadzorni svet, le-ta pa upravo. Ugotovi se ali so bile vpisane vse delnice in sprejme se sklep o ustanovitvenih stroških.

51.ORGANI D.D.: UPRAVA: je organ družbe, ki je vodi samostojno in na lastno odgovornost, torej deluje v njeno korist. Uprava določa poslovno politiko. Njena odgovornost je lastna, kar pomeni da za napačne odločitve in škodno ravnanje odgovarjajo iz lastnega žepa. Uprava mora dokazati, da ni kriva. Ravnati mora kot dober gospodarstvenik (ne kot v lastnih zadevah). Je zakonit zastopnik d.d.-ja s pristojnostmi in obveznostmi. Sklicuje skupščino, določa dnevni red, pripravlja gradivo, obveščati mora delničarje, izvršuje sklepe skupščine, nadzornemu svetu mora poslati predlog letnega poročila, ki ga sprejema skupščina, poroča mu o načrtovani poslovni politiki, o donosnosti družbe, o pomembnejših poslih, ki imajo vpliv na finančno stanje družbe in vplivajo na njeno likvidnost, omogočajo mu vpogled v vse listine. Lahko je individualni organ (en član), če pa ni nadzornega sveta, pa jo morajo sestavljati vsaj trije člani (število je določeno v statutu). Sestavljajo jo lahko le fo z neomejeno poslovno sposobnostjo. Upravo imenuje nadzorni svet, če pa ga ni pa skupščina. Člani so izvoljeni za dobo 5-ih let, nadzorni svet pa jih lahko kadarkoli razreši, ne glede na upravičenost (neutemeljen razlog => pravica do izplačila 6-ih plač v povprečju zadnjega leta).

52.NADZORNI SVET: obvezen je samo pri večjih d.d. Šteje najmanj 3 člane (število je določeno v statutu). Zakon o samoupravljanju delavcev določa, da delavci imenujejo predstavnike v ns, po številu najmanj 1/3, če je do 1000 zaposlenih, če pa jih je več pa najmanj 1/2. Imenuje ga skupščina. Delničarji nimajo pravice nadzora, ns pa jo ima. Je strokovni organ, ki bdi nad družbo, je vmesni člen med skupščino in upravo, imenuje upravo, lahko jo tudi razreši, pregleduje poslovne knjige in listine, ima pogled v blagajno in v vrednost blaga. Vršti nadzor nad upravo, da ne dela v škodo in od nje zahteva povrnitev delničarjem. V tem primeru nastopa kot zastopnik družbe. Člane imenuje skupščina za dobo 4 let, lahko jih tudi razreši, kar pa velja samo za tiste, ki zastopajo interese delničarjev, ne pa za tiste, ki jih volijo zaposleni.

53.SKUPŠČINA: je organ delničarjev, odloča o strateških zadevah, o letnem poročilu, na njej se odloča o dobičku, imenuje in razrešuje ns, odloča o sprejemu in kasnejših spremembah statuta, o spremembi osnovnega kapitala (zmanjšanje ne pod minimum), odloča o statusnih spremembah in o prenehanju družbe, imenuje finančnega revizorja, le ta pa nadzoruje upravo, kajti revizija je v nekaterih primerih zakonsko obvezna. Deluje po predpisanem postopku, zakon predpisuje roke za sklic, sklicuje pa jo uprava ali 20% delež.

54.DO PRENEHANJA D.D. pride zaradi preteka časa, 3/4 odločitve skupščine, če uprava ne deluje več kot 12 mesecev, če se ugotovi ničnost vpisa v sodni register, zaradi statusnih sprememb, če osnovni kapital pade pod minimum ali s stečajem družbe.

55.KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA (K.K.D) je bolj redka tudi v svetu, nekateri pravni sistemi jo ne poznajo. V d.d. Kjer delničarji ne sodelujejo pri upravljanju, se pojavi nekdo, ki ima interes, da s soglasjem ostalih prevzame vodenje.

K.d.d. Je kapitalska družba, imamo vsaj enega družbenika, ki za odgovornosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem (komplementar) in druge, ki pa ne odgovarjajo, le te pa imenujemo komanditni delničarji. Nastane s statusom, biti mora najmanj 5 ustanoviteljev, ustanovitveni kapital ni predpisan, kajti družbeniki so osebno odgovorni. Ni nujno, da je ves kapital razdeljen na delnice, obstaja lahko še dodaten

kapital (po zgledu nemčije), torej lahko komplementar kupi delnice, lahko pa vloži še dodatni kapital kot poseben vložek, ki se tretira kot pri komanditni družbi, kar pa je nesmiselno. Uporabljajo se določbe zakona o delniški družbi, razlika je le pri komplementarjih.

56.ORGANI K.D.D. so uprava, ns in pa skupščina. Komplementar je član uprave oz. Je uprava, ne imenuje ga ns, lahko pa ga poleg skupščine razreši in če je edini, družba preide v d.d.. NS ni obvezen organ. Zakon posebej ureja položaj komplementarja (delničar, vodi družbo), izrecno izključuje nekatere njegove pravice: ne more glasovati o ustanovitvi ali razrešitvi ns, komplementarjev in članov ns, ne more glasovati o imenovanju revizorja in ne o odškodninskih zahtevah zoper upravo.

57.DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO (D.O.O.) je kapitalska družba, osnovni kapital predstavljajo osnovni vložki družbenikov. Družba odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbeniki pa ne. Ustanovi jo 1 ali več f ali po z družbeno pogodbo v obliki notarskega zapisa. Je eno osebna družba z enim samim ustanoviteljem. Ne nastane s pogodbo, ampak z aktom o ustanovitvi družbe v obliki notarskega zapisa, z enako vsebino kot je pri pogodbi. Sam oblikuje odločitve, ki morajo biti javno znane, sklepi pa se zapišejo v knjigo, ki jo potrди notar. Osebnost ne odgovarja za razliko od samostojnega podjetnika), zahtevan pa je minimalni osebni kapital. Mali s.p. Ima prednosti pred njo, srednji in velik pa ne.

58.ORGANI D.O.O. SO: skupščina: tvorijo jo vsi družbeniki (največ 50), sklic in objava dnevnega reda mora biti teden prej, možno pa je tudi, da se skupščina fizično ne sestane, kajti odločitve se lahko sprejema tudi po pošti (e-mail), če pa kateri od družbenikov zahteva, da se sestane, pa se mora. Glasovanje je vezano na minimalni vložek, tako da 14.000 sit pomeni en glas. Skupščina odloča o istih vprašanjih kot pri d.d.. Če manjši družbeniki skupaj zberejo 10% osnovnega kapitala, lahko zahtevajo sklic skupščine. Za ns veljajo ista določila kot pri d.d.. Pristojnosti, pravice in obveznosti uprave ima poslovodja. Izvoljen je za dobo najmanj 2 let (določeno v ustanovitveni pogodbi). Poslovodjo lahko razreši ns, če pa ga ni pa skupščina in če ga razrešimo neupravičeno, ima pravico do odpravnine v višini šestih mesečnih plač, če pa je njegov mandat krajši od 5-ih let, se ta znesek zmanjša.

59.POVEZOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB povezana podjetja so ekonomsko praviloma celota, pravno pa so samostojne osebe, izgubijo pa nekaj avtonomije na področju upravljanja in ekonomije. Gre za ureditev odnosa med družbami in njihovega statusa. Med njimi se vzpostavljajo različni odnosi. Gre za medsebojno povezane družbe. Predpisano je, da ko določena družba doseže 25% delež v drugi, ji mora to sporočiti. Sporočilo je obvezno tudi pri 50%. Sankcije za nesporočanje so onemogočene pravice, ki jih delnice sicer prinašajo. Odvisna družba ne more kupovati delnic od prevladujoče (po presegu 25%). Glede na povezave se vzpostavijo različni odnosi, pride do obvladujočih in odvisnih družb, družbe z večinskim deležem in tiste v večinski lasti.

Če ima a 95% v b je b vključena družba so mali delničarji zakonsko ščiteni. A jim mora ponuditi ali zamenjavo delnic b za delnice a ali odkup teh delnic in čeprav je potem b v 100% lasti a, je še vedno pravno samostojen subjekt.

HORIZONTALNE POVEZAVE: gre za povezave med gospodarskimi družbami, ki opravljajo isto vrsto dejavnosti, cilj je v delitvi dela, kar omogoča specializacijo in s tem nova odkritja, čemur pa sledijo novi in boljši proizvodi, obseg proizvodnje se poveča, cene se zmanjšajo, prodaja poveča z njo pa tudi dobiček. Tu gre za izjemo pravilo o izničitvanju konkurence.

VERTIKALNE POVEZAVE: razlog ni delitev dela, gre pa za povezovanje v verigi proizvodnje (od rejca živine do izdelovalca čevljev). Cilj je skupno planiranje in usklajevanje proizvodnje. Če tega ni, na trgu obstaja večja negotovost če in koliko se bo prodalo in kaj boš kupil. Zaloge so sicer strošek, vendar pa, če na trgu nastopaš kot samostojen subjekt, so nujne. Povezanci se lažje dogovorijo o vložkih v obnovo programov in izobraževanje.

DIAGONALNE POVEZAVE: gre za kombinacijo obeh. Zaradi finančnih transakcij prihaja do zanimivih povezav med podjetji, npr. V nemčiji je preko 70% d.d. Med seboj povezanih, ker kupujejo delnice eden drugega. Iz teh povezav izhajajo pozitivni pa tudi negativni efekti. Če veliki sistemi zaidejo v krizo, se na to veže tudi gospodarstvo. S pravnimi problemi se soočamo šele v novejšem času, kajti pravo poskuša ščititi interese upnikov in malih podjetnikov.

60.INSTITUALNE POVEZAVE ALI KONCERNI gre za povezane družbe, ki imajo skupno vodstvo in tako zasledujejo svoje cilje. Pravni primanjkljaj je v nastanku novega subjekta (ekonomski, gospodarski). Koncern je sistem (ekonomski, upravljalški), ki ni vpisan v sodni register. Vsaka enota zase odgovarja svojim upnikom, čeprav jih je lahko višja vodila v škodo. Poznamo tri vrste koncernov: dejanski, pogodbeni in koncern enakopravnosti.

DEJANSKI KONCERN: kadar družba na podlagi večinske kapitalske udeležbe v drugi družbi ali zaradi možnosti za obvladovanje le te poveže odvisne družbe pod svojim enotnim vodstvom. Preostale delničarje v hčerinskih podjetjih štiti zakon. Skupno vodstvo je locirano v družbi - mati, ki lahko družbi - hčeri določi škodno posle, če so v tem koristi zanjo ali za ostale družbe hčere. Direktor družbe b mora a-ju sporočiti škodo oz. Škodni namen in če a vztraja, mora škodo povrniti ostalim delničarjem b-ja.

POGODBENI KONCERN: sklene se pogodba o obvladanju: družba b se s pogodbo zaupa v upravljanje družbi a. Podobna je pogodba o prenosu dobička ali o zakupu obrata. Gre za upravljanje družbe kot celote in če pride do izgube v hčerinski družbi, jo pokrije družba mati in tako delnice ohranijo vrednost.

KONCERN Z RAZMERJEM ENAKOPRAVNOSTI: nobena ni odvisna od druge, vendar pa obstaja interes po skupnem poslovanju. ustanovijo skupno vodstvo med seboj neodvisnih družb.

HOLDING: je poseben tip družbe, ki ima v lasti večino deležev sicer pravno samostojnih podjetij. Dejavnost holdinga je ustanavljanje teh družb. Je torej družba mati do koncernov, veljajo enaki odnosi in razmerja kot v dejanskem koncernu, le da holding nima neke svoje proizvodnje. V nemškem pravnem sistemu poznajo čisti holding, ki živi od dobička, ki ga doseže v drugih družbah, investira v tista podjetja pri katerih pričakuje večji dobiček. Holding je vpisan v sodni register.

61.GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE: je organizacija, ki jo ustanovita dva ali več fizičnih ali pravnih oseb, cilj je pospeševati dejavnost in povečevati rezultate članov, olajšati delovanje in povečevanje njihovega dobička. Giz je nepridobitna organizacija, kajti sam sebi ne pridobiva dobička. Nastane s pogodbo, ustanovitveni kapital ni potreben, odgovornost za obveznosti članov je neomejeno subsidiarna. Vpisana je v sodni register v svojem imenu in na svoj račun, čeprav opravlja posel za druge. Lahko se ukvarja še z drugimi dejavnostmi, če pa ustvari dobiček, le ta ne gre ustanoviteljem, ampak se porabi za delovanje. Upravljata ga skupščina in uprava.

62.STATUSNE SPREMEMBE GOSPODARSKIH DRUŽB

ZDRUŽITEV: poznamo dve vrsti združitve, in sicer pripojitev (a=>b) in spojitve (a,k=>b).

PRIPOJITEV: družbe a ni več, preneha, izbriše se iz sodnega registra, družba b pa je njen pravni naslednik. Gre za pripojitev ene družbe k že obstoječi drugi.

Za pripojitev ene d.d. K drugi je potrebna posebna pogodba, ki opredeli vse posledice te pogodbe. To pogodbo obravnava skupščina obeh udeleženi družb. Za izvedbo priključitve morata obe skupščini predlog potrditi z 3/4 večino in spremembe se vpišejo v sodni register.

SPOJITEV: družbi a in k prenehata, izbrišeta se iz sodnega registra in iz njiju nastane nova družba b, ki se vpiše v sodni register. Gre le za pravno prenehanje pravnih subjektov, ne pa za materialno. Pri spojitvi d.d. Gre za oblikovanje novega statuta, ki ga pri prvi nadomesti pogodba o pripojitvi.

RAZDRUŽITEV: ni pravno urejena, gre za prenehanje subjekta. Nastaneta dve novi družbi, ki sta pravni naslednici. Upnike je potrebno izplačati ali pa jim dati novo garancijo.

PREOBLIKOVANJA: v primeru smrti s.p., ki ima več dedičev, lahko njegovo podjetje preide v družbo, ali obratno, če ostane samo en družbenik. D.d. Se lahko preoblikuje v k.d.d. In obratno, ali pa v d.o.o. (pod pogojem, da ni več kot 50 družbenikov) in obratno.

PRENEHANJE DRUŽBE: je stvar družbenikov, kajti zakon tega ne ureja. Njihova presoja je ali gre za sanacijo ali prenehanje, torej finančne težave niso nujen razlog za prenehanje.

PRISILNA PORAVNAVA: v sanacijo vložijo upniki. Prezadolženo podjetje upnikov ne more izplačati in jim ponudi odlok in zmanjšanje plačila, npr. 1/2 v enem letu, 60% v dveh in 100% v treh letih. Ta postopek ureja zakon o prisilni poravnavi, stečajni in likvidaciji (zpspl). S prisilno poravnavo se morajo strinjati upniki, katerih terjatve presega polovico. Ta postopek lahko sprožimo še tudi v prvi fazi stečajnega postopka.

STEČAJ: za stečaj so potrebni 3 organi, in sicer stečajni senat, ki odloča o najpomembnejših zadevah v postopku, stečajni upravitelj, ki družbo vodi v času stečaja, najprej jo poskuša prodati kot celota, ker je več vredna kot posamezno premoženje, njegova naloga pa je, da pripelje do prodaje, in upniški odbor. Z uvedbo stečajnega postopka nastane cela vrsta posledic. Upravitelj postopka lahko del delavcev zaposli za vzdrževanje med postopkom, med katerim pride do poravnave med dolžniki in zunanjimi upniki. Sredstva za stečajni postopek grede iz premoženja podjetja, če pa le tega ni dovolj, do postopka ne pride. V tem primeru pride do izločitvenega postopka (dokazovanje da nekaj ni v lasti podjetja), delavcem se izplačajo minimalne plače, upniki pa pridejo na vrsto nazadnje, preostanek pa si delijo po enakih delih. Stečajni

postopek se prične z pisnim predlogom dolžnika ali uprave podjetja, nato pa sodišče odloča o upravi postopka.

63.FINANČNI PODSISTEM gre za podsystem znotraj gospodarskega sistema, na čelu je centralna banka (banka slovenije). Gre za državno organizacijo z vrsto nalog, je samostojna in neodvisna organizacija in kot taka je opredeljena že v ustavi. Je samostojna pravna oseba, samostojna finančna organizacija, neodvisna je tudi od politike, za poslovanje pa je odgovorna dz.

Ima dva organa, in sicer svet banke in guvernerja. Svet banke sestavlja 11 članov, od teh je 5 notranjih (guverner, namestnik), ostalih 6 pa naj bi bilo čimbolj neodvisnih. Vse odločitve se sprejema z 2/3 večino. Njegova naloga je, da določa denarno politiko in določa sklepe za uresničevanje. Guverner je direktor, sklicuje sb in mu pripravlja gradivo, je poslovodeči.

64.CENTRALNA BANKA mora zagotavljati stabilnost domače valute in plačilno sposobnost v državi in do tujine. Skrbeti mora, da je v obtoku dovolj denarja, da kroži, dnevno spremlja povpraševanje in ponudbo. Cb prodaja in kupuje (npr. Devize), izdaja vrednostne papirje. Če je v obtoku preveč denarja, je to razlog za inflacijo in tako cb poskuša dajati v obtok čim manj denarja. Skrbi za likvidnost poslovnih bank, daje jim soglasja k ustanovitvi, spremlja njihovo poslovanje, določa jim nujne rezerve, lahko jim daje celo kredite, pri tem gre za lastne prihodke in odhodke in če posluje pozitivno iz tega dobi sredstva za rezerve, če pa so le te nasičene, gre višek v proračun. Zanj odgovarja država in v primeru negativnega poslovanja gre primanjkljaj iz proračuna. Ima svoj informacijski sistem. Cb izdaja denar, torej ima emisijsko funkcijo.

65.POSLOVNE BANKE: ureja jih zakon o bančništvu, ki je skladen z zahtevami eu, vsebuje pa klavzulo da odločbe začno veljati ob dejanskem vstopu v EU. Organizirane so kot delniške družbe, opravljajo pa bančne in finančne storitve. Ustanavljajo se po koncesijskem sistemu (soglasje). Pri bančnih storitvah velja načelo ekskluzivnosti, kajti opravljajo jih lahko samo banke. Poslovna banka je d.d., Torej veljajo enaka pravila, razen kar zakon o bančništvu zahteva drugače. Te spremembe pa so:

- osnovni ustanovitveni kapital znaša 1 milijardo sit, - banka mora izdati nematirizirane imenske delnice, - vse delnice morajo biti vplačane v celoti pred ustanovitvijo, - lahko se izda do 1/3 imenskih delnic. Tako ima cb vpogled nad delničarji, ki poskušajo lastninsko strukturo razpršiti. Zakon določa, da mora cb ob določenih odstotkih delnic (10%, 20%, 33% in 50%) dati soglasje.

ORGANI POSLOVNE BANKE so skupščina, nadzorni svet in uprava. Za skupščino in ns; z nekaterimi izjemami, velja isto kot pri d.d.. Zakon določa, da upravo sestavlja najmanj 2 člana, zastopanje je skupno. Člani uprave morajo biti v rednem delovnem razmerju z polnim delovnim časom, vsaj eden mora obvladati slovenski jezik, vsaj eden mora imeti v rs središče uresničevanja svojih življenjskih interesov, vsak mora imeti soglasje bs in najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vodenju poslov.

66.ZAVAROVALNIŠTVO ureja zakon o zavarovalnicah. Država ima pomembno vlogo, kajti urad za nadzorovalni odbor mora dati soglasje za ustanovitev in vse statusne spremembe. Zavarovalniška dejavnost se lahko organizira kot d.d. Ali kot družba za vzajemno zavarovanje. Če je organizirana kot d.d. So razlike od navadne d.d. Sledeče: zaradi dobička je določen višji osnovni kapital, ki je odvisen od vrste zavarovalniškega poslovanja (od 35 do 170 milijonov), zahtevana je sočasna ustanovitev, vse delnice morajo biti imenske, v upravi pa morata biti 2 člana v rednem delovnem razmerju z polnim delovnim časom, vsaj eden mora obvladati slovenski jezik, vsaj eden mora imeti v RS središče uresničevanja svojih življenjskih interesov, vsak pa mora imeti soglasje bs in najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vodenju. Če pa je organizirana kot družba za vzajemno zavarovanje (zdravstveno, pokojninsko), jo za razliko od d.d. Lahko ustanovijo samo domače osebe. Niso ustanovljene za ustvarjanje dobička, ampak so ustanovljene za naše zavarovanje, ne delujejo po principu dobička, premije se določijo, zavarovanci pa jih plačajo. Poznamo še pozavarovalnice, ki so ravno tako d.d., pri njih pa se zavarujejo zavarovalnice v primeru večjih škod, ki jih same ne bi mogle izplačati. Obstajajo pa tudi zavarovalniški pool-i za zavarovanje določenega večjega rizika (nuklearka krško). Poznamo še druge družbe, ki opravljajo vzporedne posle, npr. Iščejo nove zavarovance, lahko so to podjetja za ocenjevanje škode....slovenski zavarovalni biro je organiziran kot giz (izdaja npr. Zelene karte).